

*Załącznik do Uchwały
Rady Miejskiej w Tuszynie z dnia*

**Program
Wspierania Rodziny w Gminie Tuszyn na
lata 2019-2021**

2019

A handwritten signature in blue ink, located in the bottom right corner of the page. The signature is stylized and appears to be a single name or set of initials.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
1. PODSTAWOWE POJĘCIA PROGRAMU.....	6
2. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA	8
3. CHARAKTERYSTYKA GMINY	10
4. DIAGNOZA SYTUACJI RODZINY I DZIECKA W GMINIE	12
4.1. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	12
4.2. SYTUACJA MIESZKANIOWA RODZIN	14
4.3. SYTUACJA DZIECKA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM I RODZINNYM	16
4.4. SYTUACJA RODZINY I DZIECKA W ŚRODOWISKU LOKALNYM	21
4.5. POMOC SPOŁECZNA RODZINIE I DZIECKU	23
4.6. DZIECKO I RODZINA WSPIERANI PRZEZ PORADNIĘ PSYCHOLOGICZNO- PEDAGOGICZNĄ	31
4.7. PRZESTĘPCZOŚĆ ORAZ DZIAŁANIA PODEJMOWANE NA RZECZ ZAPEWNIENIA BEZPIECZEŃSTWA	33
4.8. ANALIZA SWOT	33
4.9. ZASOBY WSPIERAJĄCE RODZINĘ I DZIECKO W GMINIE	37
5. CEL GŁÓWNY PROGRAMU, CELE OPERACYJNE, DZIAŁANIA	40
6. REALIZACJA PROGRAMU	43
7. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	45
8. MONITORING I EWALUACJA.....	46
SPIS TABEL.....	47

WPROWADZENIE

Fundamentem wszystkich społeczeństw, niezależnie od miejsca i czasu, jest rodzina. Ta najmniejsza grupa społeczna jest obecnie przedmiotem zainteresowań socjologów ludności, demografów, a także politologów. Rodzina przejawiała się również jako obiekt zainteresowań starożytnych myślicieli. Dom rodzinny to środowisko, w którym każdy mały członek poddawany jest socjalizacji pierwotnej, która kształtuje uczucia, postawy, system wartości, normy i wzory postępowania każdego człowieka. Pozostałe instytucje lub grupy społeczne wywierają mniejszy wpływ na jednostkę; wówczas mamy do czynienia z socjalizacją wtórną: "W porównaniu z jakąkolwiek organizacją i instytucją, z jakimkolwiek społeczeństwem i państwem, rodzina zawsze pozostaje społecznością pierwotną i dla człowieka ma największe znaczenie."

W naukach społecznych istnieje wiele definicji pojęcia "rodzina". Według wybitnego polskiego socjologa Jana Szczepańskiego, rodzina to "grupa złożona z osób połączonych stosunkiem małżeństwa i stosunkiem rodzice - dzieci", natomiast zdaniem Zbigniewa Zaborowskiego, rodzina jest "grupą naturalną opartą na związkach krwi, małżeństwa lub adopcji". Z kolei Adamski wyodrębnił cechy wyróżniające rodzinę jako grupę społeczną, mianowicie, wspólne zamieszkanie członków, wspólne nazwisko, wspólna własność, ciągłość biologiczna oraz wspólnota kulturowo-duchowa. Wraz z przeobrażeniami społeczno - demograficznymi kryteria wyodrębnione przez Adamskiego uległy przemianom. Pojęcie rodzina w prawie cywilnym nie jest zdefiniowane; zagadnienie to jest uregulowane w ustawie Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego z dnia 25 lutego 1964 roku (t.j. Dz. U. z 2017 poz. 682 z późn. zm.). Według artykułu 23 kodeksu rodzinnego "zawarcie związku małżeńskiego stanowi zdarzenie prawne, którego bezpośrednim następstwem jest założenie nowej rodziny". Zgodnie z zapisem w Konstytucji Rzeczypospolitej art. 18 "małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej". Artykuł 71 ust. 1 zawiera zapis gwarantujący pomoc rodzinom znajdującym się w trudnym położeniu materialnym i społecznym, szczególnie rodzinom wielodzietnym i niepełnym. Z kolei artykuł 72 ust. 1 mówi o zapewnieniu dziecku prawa do ochrony przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Jak wynika z powyższych zapisów, władze samorządowe w obliczu zagrożenia stabilizacji rodziny lub wystąpienia dysfunkcji, zobowiązane są do podjęcia działań, które będą miały na celu niwelację owych problemów oraz ochronę poszczególnych członków rodziny. Trudności jakie pojawiają się w danych rodzinach mogą być złożone, a ich rozwiązanie często wymaga zestawu wielu złożonych zadań. Główne przyczyny, które zaburzają społeczny ład

w funkcjonowaniu rodziny, to uzależnienia członków rodzin od alkoholu i substancji psychoaktywnych, przemoc w rodzinie, bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych oraz bezrobocie, które z kolei może przyczynić się do wystąpienia ubóstwa. Rodziny wśród których pojawi się przynajmniej jeden z powyższych problemów powinny zostać poddane obserwacji, a następnie należy im dostarczyć wsparcia. Rodzina ma szczególne oddziaływanie na socjalizację dziecka. Dysfunkcje w rodzinie bezpośrednio przekładają się na osobowość dziecka oraz na jego poczucie bezpieczeństwa oraz potrzeby miłości i przynależności. Władze samorządowe podejmując działania pomocowe i profilaktyczne, powinny przede wszystkim mieć głównie na uwadze podstawową rolę opiekuńczą i wychowawczą rodziny w rozwoju dziecka.

Za pomoc rodzinom zagrożonym marginalizacją oraz wykluczeniem społecznym odpowiedzialne są następujące grupy zawodowe: pracownicy socjalni, pedagodzy, policja, asystenci rodzin, kuratorzy, przedstawiciele służby zdrowia (pielęgniarki szkolne i środowiskowe), specjaliści zatrudnieni w placówkach oświatowych, psychologzy, logopedzi. Jedynie dzięki odpowiedniemu zestawowi interdyscyplinarnych działań podjętych przez przedstawicieli tych grup możliwe jest przywrócenie prawidłowych funkcji rodziny. Efektywna pomoc skierowana do rodzin doświadczających trudności oraz właściwa pomoc dzieciom pochodzących z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym może zostać zrealizowana poprzez współpracę instytucji, organizacji oraz służb, które świadczą pomoc rodzinom na poziomie gminy.

Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Tuszyn na lata 2019-2021 to usystematyzowana, długoterminowa i perspektywiczna koncepcja polityki społecznej, mająca na celu podniesienie efektywności oraz skuteczności działań podejmowanych przez instytucje samorządowe na rzecz rodzin zamieszkujących gminę Tuszyn. Adresatem Programu są rodziny zamieszkujące gminę Tuszyn, a w szczególności rodziny borykające się trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi oraz innymi problemami społecznymi, które narażają owe rodziny na wykluczenie społeczne.

Przedkładany Program Wspierania Rodziny na lata 2019-2021 dla gminy Tuszyn jest spójny z przepisami dotyczącymi ochrony dziecka i rodziny, w szczególności z:

1) Konwencją o Prawach Dziecka przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.

2) ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.)

3) ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn. zm.),

4) ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2015r. poz. 1390),

5) ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 450),

6) ustawą z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2137),

7) ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1030 z późn. zm.),

8) Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuszyn na lata 2014-2020 przyjętą uchwałą Uchwały Nr L/387/13 Rady Miejskiej Tuszyn z dnia 30 grudnia 2013r.

9) Wojewódzkim Programem Wspierania Rodziny i systemu Pieczy Zastępczej na lata 2014-2020,

10) Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020 uchwalona uchwałą Nr LI/865/2006 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 31 stycznia 2006 r.

1. Koordynator Programu

Kierownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuszynie.

2. Czas realizacji Programu

Program Wspierania Rodziny został opracowany na lata 2019 – 2021.

3. Odbiorcy Programu

Program Wspierania Rodziny skierowany jest do mieszkańców gminy Tuszyn.

4. Cel główny

Tworzenie warunków do wychowywania dzieci w środowisku biologicznej rodziny oraz wspierania rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo – wychowawczych.

5. Oczekiwane rezultaty:

- Podniesienie poziomu i rozwój różnorodnych form pomocy rodzinie,
- Poprawa funkcjonowania dzieci w rodzinach zagrożonych wykluczeniem społecznym, wymagających wsparcia i pomocy,
- Konsolidacja działań różnych grup społecznych, organizacji pozarządowych, instytucji,
- Pozostawienie dzieci w miejscu zamieszkania,
- Reintegracja rodziny naturalnej poprzez powrót dziecka do rodziny,
- Podniesienie bezpieczeństwa socjalnego.

6. Realizator Programu:

Realizatorem programu jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuszynie.

Niniejszy Program został opracowany w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Tuszynie. Jest on zgodny z art. 176 pkt. 1 ustawy z dnia 9 marca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 998 z późn. zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny”.

1. PODSTAWOWE POJĘCIA PROGRAMU

Rodzina Wspierająca – to taka, która przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w: a) opiece i wychowaniu, b) prowadzeniu gospodarstwa domowego, c) kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Rodzina Dysfunkcyjna (dysfunkcjonalna) – to taka, która nie spełnia swoich funkcji. Poprzez zaburzone relacje, zasady, role czy komunikację, nie zapewnia swoim członkom możliwości zdrowego i pełnego funkcjonowania.

System pieczy zastępczej – to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców a obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Rodzina zastępcza – to rodzina, która tymczasowo bądź na stałe opiekuje się i wychowuje dzieci osierocone lub których rodzice nie są w stanie zapewnić opieki i wychowania. Rodzina ta pełni funkcję rodziców zastępczych bez zrywania więzi z rodziną biologiczną dziecka. Rodziny zastępcze dzielimy na: a) spokrewnione – tworzone przez małżonków lub osoby, niepozostające w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej, będące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, b) niezawodowe – tworzone przez małżonków lub osoby, niepozostające w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej, niebędącymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, c) zawodowe, w tym zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne – tworzone przez małżonków lub osoby, niepozostające w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej, niebędącymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Asystent rodziny – to osoba, która zajmuje się zawodowo wspieraniem rodziny przez pewien czas, aby w przyszłości samodzielnie potrafiła ona pokonywać trudności życiowe, zwłaszcza dotyczące opieki i wychowania dzieci. Termin ten został wprowadzony od słowa „asysta”, które jest określeniem osoby towarzyszącej komuś, współobecnej, pomagającej, będącej w pogotowiu. Asystent rodziny towarzyszy rodzicom we wprowadzaniu zmian w swoim myśleniu, zachowaniu oraz otoczeniu, koniecznych do tego, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i prawidłowemu rozwojowi dzieci.

Rodzinny Dom Dziecka – ośrodek wychowawczy dla osieroconych lub pozbawionych opieki rodzicielskiej dzieci oraz młodzieży do 18 roku życia, który jest zorganizowany w naturalnych rodzinach zastępczych, w przystosowanych domach rodzinnych.

Prace społecznie użyteczne - w odniesieniu do osób bezrobotnych – potoczne określenie instrumentu aktywizacji zawodowej. Prace społecznie użyteczne są nową formą aktywizacji bezrobotnych wprowadzoną nowelizacją ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 1265 z późn. zm.). Do prac społecznie użytecznych kierowane są osoby (korzystające ze świadczeń pomocy społecznej).

2. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA

Rodzina i dziecko są chronione zarówno w ustawodawstwie polskim, jak i międzynarodowym. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 18. stanowi, że małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Kolejne artykuły konkretyzują to stwierdzenie, odnosząc je do różnych aspektów życia rodzinnego.

Rozwinięcie norm zawartych w Konstytucji, a odnoszących się do rodziny, znajduje miejsce w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. W dokumencie tym unormowano problematykę zawierania i ustanawiania małżeństw, stosunków majątkowych między małżonkami, obowiązków alimentacyjnych, pochodzenia dziecka, stosunków między rodzicami i dziećmi, instytucji przysposobienia, opieki i kurateli.

Innymi regulacjami prawnymi związanymi z problematyką rodziny są Kodeksy:

karny, cywilny, postępowania cywilnego i pracy. Pierwszy z nich zakłada ściganie z urzędu przestępstw przeciwko rodzinie, do których zalicza: bigamię, znęcanie się nad członkami rodziny, rozpijanie małoletniego, uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego, porzucenie i uprowadzenie dziecka. Natomiast Kodeks cywilny, choć nie jest bezpośrednio związany z ochroną rodziny, służy jej w zakresie przepisów dotyczących ochrony praw małoletniego w obrocie prawnym oraz dotyczących zasad prawa spadkowego. Kodeks postępowania cywilnego z kolei chroni rodzinę w postępowaniu egzekucyjnym. Obejmuje również ustawowe zwolnienie od kosztów sądowych dla osób dochodzących roszczeń alimentacyjnych i daje możliwość występowania w tych sprawach w charakterze pełnomocnika właściwego przedstawiciela do spraw opieki społecznej organu gminy lub organizacji społecznej, mającej na celu udzielenie pomocy rodzinie. Kodeks pracy służy głównie ochronie macierzyństwa i zdrowia kobiet.

Problematykę rodzinną podejmują również ratyfikowane przez Polskę akty międzynarodowe. Jednym z nich jest Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, której art. 16. stanowi, że rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczeństwa i ma prawo do ochrony ze strony społeczeństwa i państwa.

Zapis dotyczący rodziny figuruje również w pkt. 16 pierwszej części Europejskiej Karty Społecznej. Mówi on, iż rodzina, jako podstawowa komórka społeczeństwa, ma prawo do odpowiedniej ochrony społecznej, prawnej i ekonomicznej dla zapewnienia jej pełnego rozwoju.

Innym dokumentem zapewniającym ochronę rodzinie jest uchwalona przez Stolicę Apostolską Karta Praw Rodziny. W dokumencie tym zapisane jest m.in. prawo do istnienia i budowy rodziny, czyli prawo każdego do założenia rodziny i posiadania środków na jej utrzymanie, prawo do przekazania życia i wychowania dzieci wedle własnych tradycji i wartości, prawo do mieszkania pozwalającego na godziwe życie rodzinne oraz prawo do zabezpieczenia fizycznego, społecznego, politycznego i ekonomicznego.

Problematyka rodzinna podejmowana jest także w Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet. W dokumencie tym, w określeniu prawa kobiet do równouprawnienia i partnerstwa podkreślono m.in. wpływ kobiet na wzrost dobrobytu społeczeństwa i rodziny. Część artykułów Konwencji pozostaje w bezpośrednim związku z rodzinnymi funkcjami kobiety, ukierunkowanymi na wzmocnienie społecznego statusu rodziny.

Kolejnym dokumentem międzynarodowym, będącym zarazem najważniejszym aktem prawnym regulującym prawa dziecka, jest Konwencja o Prawach Dziecka. Jej postanowienia dotyczą osób, które nie ukończyły 18. roku życia i obejmują: prawa cywilne, prawo do swobody myśli, sumienia i wyznania, prawo do wychowywania w rodzinie i kontaktów z rodzicami, prawa socjalne oraz kulturalne i polityczne. Konwencja ustanawia status dziecka oparty na założeniach, że jest ono samodzielnym podmiotem, wymagającym – ze względu na swoją niedojrzałość psychiczną i fizyczną – szczególnej opieki i ochrony prawnej, posiadającym jako istota ludzka prawo do poszanowania tożsamości, godności i prywatności, a rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowania i wymaga ze strony państwa wsparcia.

Tworząc system ochrony dziecka, kierowano się: zasadą dobra dziecka (wszystkie działania podejmowane są w najlepiej pojętym interesie dziecka), zasadą równości (wszystkie dzieci, niezależnie od ich cech: koloru skóry, płci i narodowości, mają być równe wobec prawa), zasadą poszanowania praw i odpowiedzialności obojga rodziców za rozwój i wychowanie dziecka (ochronie podlega autonomia rodziny i prawa obojga rodziców do decydowania o sprawach dziecka) oraz zasadą pomocy państwa w zabezpieczeniu odpowiednich warunków socjalnych i zdrowotnych rodziny.

Jeszcze innym aktem prawnym zapewniającym ochronę dziecku jest Europejska Konwencja o Przystosowaniu Dzieci. Ma ona zastosowanie do dzieci, które w momencie przystosowania nie ukończyły 18 lat, nie zawarły związku małżeńskiego oraz nie są uznawane przez prawo za pełnoletnie.

Dokumentem na rzecz praw dziecka jest także Europejska Konwencja o Statusie Prawnym Dziecka Pozamałżeńskiego, która zrównuje w prawach dzieci małżeńskie i pozamałżeńskie.

Rodzina i dziecko są chronione w ustawodawstwie Unii Europejskiej. Prawny zapis ochrony rodziny i dziecka znajduje się w wyżej wymienionych aktach międzynarodowych oraz w konstytucjach poszczególnych państw członkowskich. Istnieją poza tym wspólnotowe akty wtórne dotyczące równego traktowania kobiet, które zwracają uwagę na konieczność godzenia życia zawodowego z rodzinnym oraz na szczególną ochronę kobiet w ciąży i w okresie macierzyństwa.

3. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Tuszyń jest gminą miejsko-wiejską, położoną w środkowej części województwa łódzkiego, w powiecie łódzkim wschodnim, pomiędzy Łodzią a Piotrkowem Trybunalskim. Zajmuje powierzchnię 130 km² i obejmuje miasto Tuszyń oraz 20 sołectw: Bądryń, Dylew, Garbów, Głuchów, Górki Duże, Górki Małe, Jutroszew, Kruszów, Mąkoszyn, Modlica, Rydzynki, Syski, Szczukwin, Tuszynek Majoracki, Wodzin Majoracki, Wodzin Prywatny, Wodzinek, Wola Kazubowa, Zofiówka i Żeromin. Gmina Tuszyń graniczy z gminami: Dłutów, Czarnocin, Grabica, Moszczenica oraz Brójce, Rzgów i Pabianice.

⁴ Gmina Tuszyń posiada dogodne położenie komunikacyjne. Do najważniejszych dróg przebiegających przez jej teren należą:

- odcinek autostrady A-1 – od węzła „Tuszyń” do południowej granicy powiatu stanowiący fragment projektowanej autostrady północ – południe relacji Gdańsk – Łódź – Piotrków Trybunalski – Częstochowa – Katowice – Cieszyn,
- droga krajowa Nr 1 Gdańsk – Toruń – Łódź – Głuchów (węzeł „Tuszyń”),
- droga krajowa Nr 91 Głuchów (węzeł „Tuszyń”) – Piotrków Trybunalski.

Gmina Tuszyń wchodzi w skład Łódzkiej Aglomeracji Miejskiej, stanowiąc dla niej fragment południowego pasma rozwojowego. W ostatnich latach liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie zwiększa się, a dominującymi branżami są: handel i usługi w zakresie napraw, przetwórstwo przemysłowe i budownictwo.

W gminie Tuszyn , w Głuchowie w sierpniu 2018r. zostało uroczystie otwarte centrum logistyczne ZALANDO, będące docelowo miejscem pracy dla 1000 osób. Czynniki, które zdecydowały o wyborze Głuchowa jako lokalizacji dla centrum logistycznego, to przede wszystkim duży potencjał zatrudnienia, dobre położenie geograficzne i infrastruktura, która obejmuje bezpośredni dostęp do dróg ekspresowych nr 1 i 12. Inwestycja ta jest dla gminy bezprecedensowym krokiem do lepszej przyszłości mieszkańców Tuszyna jak i okolicznych sołectw.

W strukturze użytków rolnych w gminie przeważają grunty orne, ale panujące na jej terenie naturalne warunki przyrodniczo-klimatyczne nie sprzyjają produkcji rolniczej.

Poziom rozwoju infrastruktury technicznej w gminie Tuszyn jest na poziomie dobrym. Najlepiej jest rozwinięta sieć wodociągowa. Jednakże podobnie jak sieć kanalizacyjna i gazowa, wymaga dalszych inwestycji. Na terenie miasta Tuszyna znacznie lepiej rozwinięta jest sieć kanalizacyjna i gazowa, natomiast na obszarze wiejskim gminy nieco wyższym poziomem rozwoju charakteryzuje się sieć wodociągowa.

Sieć placówek oświatowo-wychowawczych na terenie gminy tworzą: 3 przedszkola publiczne miejskie (PM Nr 1 i PM Nr 2 oraz PM Nr 3), 2 oddziały zamiejscowe PM nr 3 , 3 oddziały przedszkolne przy Szkołach Podstawowych, niepubliczny żłobek Królowna Śnieżka, niepubliczny żłobek Winners w Tuszynie, 4 Szkoły Podstawowe, 3 Gimnazja oraz , Liceum Ogólnokształcące w Tuszynie.

Działalność kulturalną prowadzą z kolei Miejski Ośrodek Kultury w Tuszynie (posiada on filię w Tuszynie-Lesie), pod auspicjami którego działa Miejska Biblioteka Publiczna w Tuszynie wraz z filią w Tuszynie-Lesie i 2 punktami bibliotecznymi w Tuszynie i Żerominie. W gminie funkcjonują także: Niepubliczne Przedszkole Językowo-Sportowe „Winners” s.c. oraz 3 świetlice w Tuszynie, Tuszynie-Lesie i Tuszynku. Dla dzieci z terenów wiejskich utworzono oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych, które realizują podstawowe wychowanie przedszkolne. Utworzone są grupy wiekowe 3 i 4 latki oraz 5 i 6 latki.

Główną instytucją zajmującą się w gminie upowszechnianiem kultury fizycznej, sportu i rekreacji jest Miejskie Centrum Sportu i Wypoczynku w Tuszynie, w skład którego wchodzi: w Tuszynie – kryta pływalnia „Oceanik”, hala sportowa i zespół sportowy „Orlik”, a w Tuszynie-Lesie – Stadion Miejski.

Zadania służby zdrowia w gminie realizują: 4 zakłady opieki zdrowotnej (w tym 2 o charakterze niepublicznym) i pogotowie ratunkowe w Tuszynie, 18 prywatnych praktyk lekarskich (4 o profilu ogólnym, 4 o profilu specjalistycznym i 6 stomatologicznych) oraz 5 aptek. Pomoc społeczną mieszkańcom gminy świadczy z kolei Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuszynie, a nad bezpieczeństwem publicznym czuwają Komisariat Policji i Straż Miejska w Tuszynie oraz 12 jednostek ochotniczej straży pożarnej.

4. DIAGNOZA SYTUACJI RODZINY I DZIECKA W GMINIE

Diagnoza sytuacji rodziny i dziecka w gminie Tuszyn została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, oraz analizie ankiet skierowanych do przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych a także reprezentantów środowiska lokalnego (liderzy lokalni, mieszkańcy). Diagnoza uwzględnia również analizę SWOT, która w obszarach: „Rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie” oraz „Zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne” została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu gminy.

4.1. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Na koniec 2017 roku gmina Tuszyn liczyła 12.332 mieszkańców (w tym 6372 kobiet), z czego 7293 osób stanowiła ludność miasta Tuszyn. Gęstość zaludnienia w gminie wynosiła 95 osób na km². Szczegółowe dane na temat struktury wiekowej ludności gminy i jej zmian w latach 2015-2017 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2015-2017

Lata 2015-2017	2015	2016	2017
Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	1816	2178	2205
Liczba osób w wieku produkcyjnym	8141	7743	7665
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	2276	2352	2462
Ogółem	12233	12273	12332

Dane Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2015-2017 liczba dzieci i młodzieży wahała się z roku na rok. Natomiast liczba osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym wzrastała.

Sytuacja demograficzna kształtowana jest przez takie wskaźniki, jak przyrost naturalny (będący różnicą między liczbą urodzeń żywych i zgonów) oraz saldo migracji, która odbywa się zarówno w ruchu wewnętrznym, jak i zagranicznym. Dane szczegółowe w tym zakresie odnoszące się do gminy przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 2. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2015-2017

Lata 2015-2017	2015	2016	2017
Liczba urodzeń żywych	114	112	135
Liczba zgonów	136	135	144
Przyrost naturalny	-22	- 23	- 9

Dane Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2015-2017 liczba urodzeń żywych wahała się (w 2015 r.114 , w 2016r.112, w 2017 r.135). W całym analizowanym okresie liczba zgonów była wyższa od liczby urodzeń. Przyrost naturalny był ujemny i wzrastał na przestrzeni lat 2015 -2017 r.

Tabela 3. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2015-2017

Lata 2015-2017	2015	2016	2017
Saldo migracji w ruchu wewnętrznym	29	56	54
Saldo migracji w ruchu zagranicznym	0	2	- 2
Saldo migracji ogółem	29	58	52

Dane Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2015-2017 saldo migracji było dodatnie. Migracja ludności do i z gminy odbywała się głównie w ruchu wewnętrznym.

4.2. SYTUACJA MIESZKANIOWA RODZIN

Zasoby i warunki mieszkaniowe ludności determinują w znacznym stopniu jakość jej bytowania. Niejednokrotnie zakreślają również granice możliwości realizowania własnych aspiracji życiowych.

W latach 2015-2017 liczba budynków mieszkalnych w gminie Tuszyn wahała się (z 3455 w 2015 r. poprzez 3487 w 2016 r. do 3519 w 2017 r.). W analizowanym okresie podobnie wahała się liczba mieszkań (z 4593 w 2015 r. poprzez 4624 w 2016 r. do 4661 w 2017 r.). Natomiast liczba izb mieszkalnych wzrosła (z 18 549 w 2015 r. do 18 917 w 2017 r.) i łączna powierzchnia użytkowa mieszkań (z 416 374 m² w 2015 r. do 426 156 m² w 2017 r.).

Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania w gminie wzrosła (z 90,7 m² w 2015 r. do 91,4 m² w 2017 r.). Także przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na jedną osobę zwiększyła się (z 34,0 m² w 2015 r. do 34,6 m² w 2017 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2015-2017

	2015	2016	2017
liczba budynków mieszkalnych w gminie	3455	3487	3519
liczba mieszkań	4593	4624	4661
liczba izb	18 549	18 718	18 917
powierzchnia użytkowa mieszkań (w m²)	416 374	420 516	426 156
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (w m²)	90,7	90,9	91,4
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (w m²)	34,0	34,3	34,6

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

W latach 2015-2017 zmniejszała się liczba mieszkań komunalnych (z 623 w 2015 r. do 613 w 2017 r.), a tym samym liczba izb w mieszkaniach komunalnych (z 1.562 w 2015 r. do 1.553 w 2017 r.).

W analizowanym okresie w gminie liczba mieszkań socjalnych wahała się (27 w 2015 r. poprzez 24 w 2016 r. do 29 w 2017 r.). Podobnie prezentuje się liczba izb w mieszkaniach socjalnych (43 w 2015r. poprzez 41 w 2016r. do 38 w 2017r.). Szczegółowe dane na temat mieszkań komunalnych i socjalnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Zasoby mieszkaniowe będące w posiadaniu gminy w latach 2015-2017

Lata 2015-2017	2015	2016	2017
liczba mieszkań komunalnych	623	618	613
liczba izb w mieszkaniach komunalnych	1562	1557	1553
łącna powierzchnia użytkowa mieszkań komunalnych (w m ²)	23028	22938	23986
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania komunalnego (w m ²)	-	-	-
łącna liczba osób mieszkających w mieszkaniach komunalnych	-	-	-
liczba mieszkań socjalnych	27	24	29
liczba izb w mieszkaniach socjalnych	43	41	38
łącna powierzchnia użytkowa mieszkań socjalnych (w m ²)	679	630	758
łącna liczba osób mieszkających w mieszkaniach socjalnych	-	-	-

Dane Urzędu Miasta w Tuszynie.

W analizowanym okresie oddano w gminie do użytkowania łącznie 123 nowe mieszkania. Przy tym liczba oddawanych w ciągu roku do użytkowania nowych mieszkań wahała się (z 48 w 2015r. poprzez 34 w 2016r. do 41 w 2017r.).

Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, wypłacane są dodatki mieszkaniowe. Jest to forma pomocy świadczona i realizowana przez Urząd Miasta w Tuszynie (gminę). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2015-2017

	2015	2016	2017
liczba przyznanych dodatków	1454	1374	1289
wartość przyznanych dodatków	220 529 zł	201 397,00 zł	194 434,00 zł

Dane Urząd Miasta w Tuszynie.

W latach 2015-2017 liczba przyznanych dodatków z roku na rok malała (z 1454 w 2015r. do 1289 w 2017r.) a wysokość kwot przeznaczonych na ten cel zmniejszała się (z 220 529 zł w 2015r. Poprzez 201 397 zł w 2016r. do 194 434 zł w 2017r.).

4.3. SYTUACJA DZIECKA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM I RODZINNYM

Analiza sytuacji dziecka w środowisku przedszkolnym, szkolnym i rodzinnym została dokonana na podstawie informacji Centrum Obsługi Administracyjno - Finansowej Szkół i Przedszkoli w Tuszynie. Informacje te pozwoliły zdiagnozować środowisko przedszkolne, szkolne i rodzinne dzieci i uczniów pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej oraz uzyskać informacje na temat prowadzonych w przedszkolach i szkołach działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych. Uzyskano następujące informacje:

- Przedszkole Miejskie Nr 1 w Tuszynie (**liczba dzieci: 120**),
- Przedszkole Miejskie Nr 2 w Tuszynie (**liczba dzieci: 113**),
- Przedszkole Miejskie Nr 3 w Tuszynie (**liczba dzieci: 110**),
- Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Władysława Jagiełły w Tuszynie (**liczba uczniów: 467**),
- Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Stefanii Sempołowskiej w Tuszynie (**liczba uczniów: 367**),
- Szkoła Podstawowa im. Franciszka Kujawińskiego w Górkach Dużych (**liczba uczniów: 69 oraz oddział „0” 25**),
- Szkoła Podstawowa w Wodzinie Prywatnym (**liczba uczniów ogółem 91 oraz 2 oddziały „0” 40**),
- Gimnazjum Nr 1 im. Józefa Domowicza w Tuszynie (**liczba uczniów: 61**),
- Gimnazjum Nr 2 im. Władysława St. Reymonta w Tuszynie (**liczba uczniów: 43**),
Gimnazjum w Wodzinie Prywatnym (**liczba uczniów 9**).
- Liceum Ogólnokształcące w Tuszynie (**liczba uczniów 59**).

Zasoby i oferta szkolna

Szkoły wydają obiady dla uczniów, które także finansowane są przez MOPS w Tuszynie.

Większość placówek oświatowych zapewnia uczniom dostęp do Internetu, umożliwia korzystanie z sali gimnastycznej. Szkoły nie posiadają klas integracyjnych. We wszystkich placówkach nie zauważono problemów z dojazdem uczniów do szkół.

Placówki oferują dzieciom i młodzieży zajęcia dodatkowe. Najczęściej przyjmują one postać różnorodnych tematycznie kół zainteresowań (m.in. koła humanistyczne, matematyczne, muzyczne, taneczne, plastyczne, informatyczne, religijne) oraz zajęć językowych i rekreacyjno-sportowych.

Jednocześnie prowadzone są zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wśród nich najczęściej organizowane są zajęcia logopedyczne, wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, rewalidacyjne i psychoterapeutyczne.

Problemy dosięgające uczniów i ich rodziny

Problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny, to głównie niski status materialny rodzin, bezrobocie, sięganie po używki-alkohol, papierosy, narkotyki.

Trudna sytuacja materialna wiąże się często z występującymi w domu dysfunkcjami, takimi jak niewydolność i bezradność wychowawcza, brak odpowiedniego zainteresowania dzieckiem, jego wynikami w nauce i zachowaniem.

Do problemów najczęściej występujących w szkole i w domu rodzinnym dzieci i młodzieży zaliczyć można: przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego, zaniedbanie przez dom, agresję i przemoc w grupie rówieśniczej, autoagresję i niszczenie mienia szkolnego oraz sięganie przez uczniów po alkohol.

Działania profilaktyczne podejmowane w szkołach

W placówkach oświatowo-wychowawczych podejmowane są różnorodne działania wychowawcze i profilaktyczne. Wśród nich realizowane są programy promujące zdrowie i bezpieczeństwo, kampanie profilaktyczne. Prowadzone są pogadanki, spotkania z policjantem, strażnikiem miejskim, strażakiem, pielęgniarką, psychologiem. Realizowane są szkolne programy profilaktyczne.

Badania oraz działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia

Wskazując badania konieczne do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i ich rodziców, pedagodzy stwierdzili, iż należy dokładnie poznać zainteresowania dzieci i młodzieży, zaangażować rodziców w organizację czasu wolnego, zadbać o bezpieczeństwo swoje i innych oraz umożliwić kontakt z psychologiem i pedagogiem w trudnych sytuacjach.

Określając działania profilaktyczne i naprawcze, które należałoby przeprowadzić w szkołach, zwracają głównie na potrzebę organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży. Pedagog podkreślał również promocję zdrowego stylu życia, stworzenie bezpiecznych i przyjaznych warunków do zabawy i nauki oraz właściwej relacji rodziców z dziećmi. Wspomniano również o przeciwdziałaniu agresji poprzez umiejętność radzenia sobie z emocjami.

Współpraca szkół z rodzicami uczniów

Przedstawiciele placówek uznali współpracę z rodzicami uczniów za zadowalającą. W jej ramach rodzice uczestniczą w uroczystościach szkolnych, prezentacjach i warsztatach, odbywają się zebrania ogólnoszkolne, spotkania ze specjalistami spoza placówki, prowadzone są rozmowy i konsultacje oraz utrzymywany jest indywidualny kontakt z rodzicami. Współpraca ta dotyczy rozwiązywania problemów wychowawczych, a także udziału rodziców w organizowaniu imprez i uroczystości.

Współpraca szkół z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny

Przedstawiciele wszystkich placówek stwierdzili, że współpraca z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny jest zadowalająca. Najczęściej przybiera ona formę pogadanek, warsztatów, konsultacji, interwencji oraz specjalistycznej pomocy. Szkoły udzielają również wsparcia w formie psychologicznej, rzeczowej czy finansowej.

Instytucje i organizacje, z jakimi szkoła prowadzi współpracę: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Caritas, Sąd Rodzinny, Policja, Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Kultury, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz Kościół.

Potrzeby dzieci i młodzieży

Wskazując najpilniejsze potrzeby dzieci i młodzieży, pedagodzy zwrócili uwagę na konieczność organizacji czasu wolnego poprzez szeroką ofertę zajęć rozwijających zainteresowania i dostępności tych zajęć oraz lepszy kontakt rodzic - dziecko. Wskazano także zapotrzebowanie na organizację imprez i wycieczek dla dzieci oraz powszechną dostępność do lekarzy specjalistów dziecięcych. Wśród najmłodszych najpilniejsze potrzeby to: skwery dla dzieci jak również dla młodzieży, doposażenie placówek oświatowych w zabawki i pomoce dydaktyczne.

Możliwości przyczynienia się szkół do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży

Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób szkoła może się przyczynić do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży w gminie, pedagodzy wskazywali przede wszystkim na możliwość zagospodarowania czasu wolnego, m.in. poprzez organizowanie zajęć pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania np. zajęcia taneczne, turystyczne, sportowe, plastyczne oraz pomoc w odrabianiu lekcji. Innym rodzajem pomocy jest kontynuacja programów profilaktycznych, wychowawczych oraz pedagogizacja rodziców. Konieczna byłaby także obecność pedagoga/ psychologa codziennie, a nie tylko w ramach dyżuru. Ważną formą pomocy byłaby również stała współpraca z instytucjami wspierającymi rodzinę.

Występowanie problemów agresji i przemocy w szkole

Badania służące diagnozowaniu środowiska uczniów pod kątem występowania problemów agresji i przemocy w większości placówek są przeprowadzane. Głównie przybierają formę ankiet („Czy czujesz się bezpiecznie w szkole?”), wywiadów, rozmów, obserwacji.

Z przeprowadzonych rozmów wynika, że uczniowie czują się bezpiecznie w szkole, nie występują przejawy agresji fizycznej ani słownej. Jeśli się takowe pojawiają, to są to sporadyczne przypadki i przybierają formę popychania, przezywania itp.

W związku z uzyskanymi wynikami placówki przeprowadziły spotkania profilaktyczne z Policją, pedagogiem, psychologiem, pedagogizację rodziców oraz konieczność monitorowania i kontynuacji obecnych działań zapobiegawczych

Zajęcia profilaktyczne z zakresu agresji i przemocy w szkole

Wszystkie placówki prowadzą zajęcia profilaktyczne z zakresu agresji i przemocy np.: „Jak nie stracić tego co jest dla mnie ważne”, Asertywność – nie robię nic przeciwko tobie, nie robię niczego przeciwko sobie”, „Fajny kolega, fajna koleżanka”. Przybierają one formę spotkań grupowych i indywidualnych z pedagogiem, psychologiem, Policją.

Formy pomocy proponowane uczniom stosującym agresję i przemoc i ich rodzicom dotkniętym problemami przemocy domowej

Najczęstsza formą pomocy udzielaną uczniom i ich rodzicom są pogadanki i spotkania (także indywidualne) ze specjalistami (psycholog, pedagog), zajęcia pozalekcyjne oraz współpraca z Miejskim Ośrodkiem Kultury.

Współpraca szkół z instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze przeciwdziałania agresji i przemocy

Przedstawiciele większości placówek stwierdzili, że jest prowadzona współpraca z instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze przeciwdziałania agresji i przemocy.

Instytucje i organizacje, z jakimi szkoła prowadzi współpracę oraz jej zakres:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej – współpraca z asystentem rodziny, poradnictwo, pomoc socjalna,
- Trenerzy zewnętrzni – szkolenia i warsztaty dla nauczycieli oraz rodziców,
- Centrum Przeciwdziałania Przemocy Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii – działania profilaktyczne,
- Kuratorzy sądowi – zgłaszanie nieprawidłowości,
- Policja – zgłaszanie przypadków zagrożeń, spotkania i pogadanki profilaktyczne.
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna.

4.4. SYTUACJA RODZINY I DZIECKA W ŚRODOWISKU LOKALNYM

Analiza sytuacji rodziny i dziecka w środowisku lokalnym została dokonana na podstawie rozmów przeprowadzonych wśród osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej (m.in. burmistrza, sołtysów, radnych, pracowników Urzędu Miasta, członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przedstawicieli placówek oświatowo-wychowawczych, kulturalnych, pomocy społecznej, ochrony zdrowia, Policji, organizacji pozarządowych, Kościoła) oraz mieszkańców gminy. Środowisko lokalne stanowi obok rodziny najważniejszy czynnik socjalizacji. Jego znaczenie i siła wynika m.in. stąd, że jest ono nieodłącznym elementem życia jednostki. Oprócz zbiorowości społecznej zamieszkującej niewielki, względnie zamknięty obszar, oznacza również cały system instytucji służących organizacji życia zbiorowego, takich jak: kościół, szkoła, instytucje usługowe, urzędnictwo socjalne lub rekreacyjne oraz mechanizmy regulujące zachowania jednostkowe i stosunki międzyludzkie, a więc obyczajowość, normy moralne, autorytety i wzory zachowań

W pierwszej kolejności poproszono przedstawicieli środowiska lokalnego o wskazanie problemów, które najczęściej dotyczą rodziny mieszkające w gminie.

Do problemów, które najczęściej dotyczą rodziny mieszkające w gminie, możemy zaliczyć niezaspokojenie potrzeb w zakresie spędzania wolnego czasu oraz problemy wynikające z niepełnosprawności. Szczególną uwagę trzeba również zwrócić na alkoholizm oraz problemy związane ze starzeniem się. Musimy zwrócić uwagę na przemoc w rodzinie, która też pojawia się w naszym środowisku lokalnym.

„Pomiędzy rodziną – społeczeństwem – państwem istnieje nierozzerwalna więź współzależności i współpracy. Od rodziny wymaga się otwarcia i uczestnictwa w życiu oraz rozwoju społeczeństwa – państwa, zaś społeczeństwo – państwo przez różne swoje instytucje winno wzmacniać małżeństwo i rodzinę, strzec obydwie instytucje przed czynnikami je rozbijającymi i utrudniającymi pełnienie przez nie właściwych im funkcji, a jednocześnie aktywnie je wspomagać w ich pełnieniu”.

Czynniki, które ograniczają możliwości prawidłowego funkcjonowania dzieci i młodzieży w gminie

Czynniki, które ograniczają możliwości prawidłowego funkcjonowania dzieci i młodzieży w gminie tj. bezradności opiekuńczo-wychowawcza rodziców, ubóstwo, bezrobocie, uzależnienia rodziców od alkoholu, rozbiecie rodzin, złe warunki mieszkaniowe. Pojawia się problem niewystarczającego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, w tym do placówek wsparcia dziennego, dóbr kultury, ogólnodostępnych miejsc spotkań dzieci i młodzieży, obiektów sportowo-rekreacyjnych (boisk, placów zabaw, które zazwyczaj są ogrodzone i zamknięte), kulturalnych, niezadawalającą ofertę zajęć pozalekcyjnych i niewystarczające możliwości rozwijania zainteresowań. Dużym problemem jest również dotarcie do tych miejsc ze względu na brak komunikacji pomiędzy wsią a miastem.

Najważniejsze problemy związane z dziećmi i młodzieżą w gminie

Za najważniejszy z problemów zauważany w gminie uznać można nieodpowiednie do potrzeb możliwości konstruktywnego spędzania czasu wolnego, co niejednokrotnie przekłada się na demoralizację przejawiającą się w sięganiu po używki i środki odurzające oraz wybuchami agresji. W tym kontekście zwrócono uwagę na niekorzystny wpływ mediów i Internetu, co wiąże się z brakiem aktywności fizycznej.

Innym problemem są ograniczone perspektywy, w dużej mierze wynikające z sytuacji materialnej w domu rodzinnym, ale nierzadko i z dysfunkcyjności rodziny. Problemy te, przyczyniają się do spadającej motywacji dzieci i młodzieży do nauki czy rozwoju osobowości oraz trudności edukacyjnych i wychowawczych. W przypadku nikłego zainteresowania ze strony rodziców pogłębia się niedostosowanie społeczne młodego pokolenia. Czynniki, które ograniczają prawidłowy rozwój osób w wieku przedprodukcyjnym, oraz o problemy, które występują wśród nich najczęściej, to organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie.

W przypadku infrastruktury sportowo-rekreacyjnej dostrzec możemy przede wszystkim brak większej ilości siłowni na świeżym powietrzu, boisk sportowych w mniejszych miejscowościach. Ponadto widoczny jest w gminie deficyt takich obiektów jak: skate park, ścieżki zdrowia i rowerowe oraz lodowisko.

O co należałoby poszerzyć ofertę spędzania czasu wolnego w gminie dla dzieci i młodzieży oraz całych rodzin?

Dla dzieci i młodzieży zaproponowano zatrudnienie animatorów zabaw w świetlicach wiejskich, organizację imprez sportowych, stworzenie dodatkowych siłowni na świeżym powietrzu oraz większej dostępności do bezpłatnych obiektów sportowo-rekreacyjnych.

Dla rodzin w celu większej integracji rodziców z dziećmi należałoby organizować pikniki rodzinne, stworzyć kawiarnię z miejscem zabaw oraz wydawać gminne karty z ulgami np. na basen.

Co zrobić, by poprawić sytuację rodzin, dzieci i młodzieży w gminie?

W gminie Tuszyn istnieje konieczność tworzenia nowych miejsc pracy, podnoszenia kompetencji wychowawczych rodziców poprzez organizowanie bezpłatnych szkoleń, porad i konsultacji dla bezrobotnych. Stwierdzono potrzebę zwiększenia dodatkowych zajęć edukacyjnych, wycieczek poza miejsce zamieszkania oraz poprawy komunikacji pomiędzy wsią a miastem.

Instytucje i organizacje działające w gminie bądź obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, które mogą w przyczynić się do zniwelowania problemów rodzin i dzieci

Instytucje które mogą w największym stopniu w przyczynić się do zniwelowania problemów rodzin i dzieci to przede wszystkim: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowo-wychowawcze, Miejski Ośrodek Kultury, Urząd Miasta, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie, Caritas, Policję Kościołów oraz organizacje pozarządowe

4.5. POMOC SPOŁECZNA RODZINIE I DZIECKU

Pomoc społeczną rodzinie i dziecku w gminie świadczy Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuszynie. Jednostka ta realizuje zadania wynikające m.in. z takich aktów prawnych, jak: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o świadczeniach rodzinnych oraz ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kwot wydatkowanych przez MOPS na pomoc społeczną w gminie w latach 2015-2017.

Tabela 7. Środki finansowe wydatkowane przez MOPS na pomoc mieszkańcom gminy w latach 2015-2017

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
wielkość wydatków ogółem	7 181 194,00 zł	14 775 664,00 zł	17 454 217,00 zł
^{w tym} na świadczenia pomocy społecznej	1 913 755,00 zł	2 101 448,00 zł	2 055 056,00 zł
^{w tym} na świadczenia rodzinne	3 070 332,00 zł	10 302 611,00 zł	12 820 776,00 zł
na zadania własne gminy	3 867 159,00 zł	4 103 420,00 zł	4 211 116,00 zł
na zadania zlecone gminie	3 314 035,00 zł	10 672 244,00 zł	13 243 101,00 zł

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuszynie.

W latach 2015-2017 wysokość środków finansowych przeznaczonych przez MOPS na pomoc mieszkańcom gminy rosła. Dominującą pozycję wśród nich stanowiły kwoty wydatkowane na wykonanie zadań zleconych. W ich ramach największe sumy wydatkowano na realizację świadczeń rodzinnych. Mniej środków przeznaczano natomiast na realizację zadań własnych. Wśród nich wydatkowano środki na świadczenia pomocy społecznej, w tym na przyznawanie świadczeń w formie posiłku (głównie na dożywianie dzieci), zasiłków celowych i w naturze, zasiłków stałych, okresowych oraz usług opiekuńczych.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące beneficjentów objętych przez MOPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2015-2017.

Tabela 8. Beneficjenci systemu pomocy społecznej.

Lata 2015-2017	2015	2016	2017
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	781	732	633
Liczba rodzin	546	527	483
Liczba osób w rodzinach	1253	1143	978

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuszynie.

Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie w gminie w latach 2015-2017 malała (781 w 2015r., 732 w 2016r., 633 w 2017r.). Zmieniała się również liczba osób w rodzinach (1253 w 2015r., 1143 w 2016r., 978 w 2017r.).

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat typów rodzin objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2015-2017.

Tabela 9. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2015-2017

typy rodzin		liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
		2015 r.	2016r.	2017r.	2015 r.	2016 r.	2017r.
rodziny ogółem		546	527	483	1261	1149	980
o liczbie osób:	1	266	276	282	266	276	282
	2	73	70	59	146	140	118
	3	75	68	52	225	204	156
	4	68	66	50	272	264	200
	5	47	31	26	235	155	130
	6 i więcej	17	16	14	117	110	94
w tym: rodziny z dziećmi ogółem		205	186	146	806	716	569
o liczbie dzieci:	1	81	81	65	251	240	196
	2	83	66	49	322	256	195
	3	32	31	23	167	162	115
	4	4	4	5	24	23	32
	5	4	2	2	33	18	14
	6	0	1	0	0	8	0
	7 i więcej	1	1	2	9	9	17
rodziny niepełne ogółem		58	57	46	160	170	142
o liczbie dzieci:	1	30	32	28	68	75	69
	2	25	17	12	77	53	41
	3	2	6	3	9	28	12
	4 i więcej	1	2	3	6	14	20
Rodziny emerytów i rencistów ogółem		69	58	74	139	99	109
o liczbie osób	1	33	33	50	33	33	50
	2	14	14	16	28	28	32
	3	14	7	5	42	21	15
	4 i więcej	8	4	3	36	17	12

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuszynie.

Analiza struktury rodzin objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2015-2017, wykazała, iż najliczniejszą grupę stanowiły: osoby samotne (w 2015r. 266, w 2016r. 276 i w 2017r. 282), rodziny czteroosobowe (w 2015r. 272, w 2016r. 264, a w 2017r. 200) oraz rodziny trzyosobowe (w 2015r. 225, w 2016r. 204, w 2017r. 156).

Odmienne wyglądała struktura beneficjentów biorąc pod uwagę poszczególne typy rodzin. W przypadku rodzin z dziećmi największe grupy w latach 2015-2017 stanowiły rodziny posiadające dwoje dzieci (w 2015r. 83, w 2016r. 66, a w 2017r. 49) i jedno dziecko (w 2015r. 81, w 2016r. 81, a w 2017r. 65).

Jeśli chodzi o rodziny niepełne, to najliczniejsze były rodziny posiadające jedno dziecko (w 2015r. 30, w 2016r. 32, w 2017r. 28) lub dwoje dzieci (w 2015r. 25, w 2016r. 17, w 2017r. 12). Z kolei w odniesieniu do rodzin emerytów i rencistów największą grupę beneficjentów w latach 2015-2017 stanowiły osoby samotne (w 2015r. 33, w 2016r. 33, w 2017r. 50) oraz dwuosobowe (w 2015r. 14, w 2016r. 14, w 2017r. 16).

Najliczniejszą grupę wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia MOPS-u w 2017 roku stanowiły charakteryzujące się niskim poziomem dochodów rodziny dotknięte ubóstwem oraz bezrobociem. Pochodzące z nich dzieci, z racji niedoborów materialnych w domu, korzystały ze wsparcia głównie w formie dożywiania w szkołach. Poniższa tabela przedstawia powody przyznania pomocy społecznej w latach 2015-2017.

Tabela 10. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2015-2017

powód przyznania pomocy	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2015 r.	2016 r.	2017r.	2015 r.	2016r.	2017r.
ubóstwo	355	386	348	749	801	697
bezdomność	10	11	8	10	11	8
potrzeba ochrony macierzyństwa	41	31	33	166	119	137
bezrobocie	247	225	206	536	479	427
niepełnosprawność	189	188	188	330	302	286
długotrwała lub ciężka choroba	184	191	172	424	415	350
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	213	185	176	633	546	495
przemoc w rodzinie	2	1	0	6	3	0
alkoholizm	7	8	9	18	19	23
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	7	8	9	7	8	9

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuszymie.

W latach 2015-2017 najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy społecznej w gminie była bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia MOPS-u z tego powodu malała (z 633 w 2015 r. poprzez 546 w 2016r. do 495 w 2017r.).

Ważnymi przyczynami udzielania pomocy były także bezrobocie (liczba osób w rodzinach objętych wsparciem z roku na rok malała : 536 w 2015r., 479 w 2016r., 427 w 2017r.), ubóstwo (liczba osób w rodzinach objętych wsparciem wahała się: 749 w 2015r., 801 w 2016r., 697 w 2017r.), niepełnosprawność (liczba osób w rodzinach objętych wsparciem malała: 330 w 2015r., 302 w 2016r., 286 w 2017r.). Istotne przyczyny

świadczenia pomocy społecznej w gminie stanowiły także długotrwała lub ciężka choroba oraz potrzeba ochrony macierzyństwa. Liczba osób w rodzinach objętych wsparciem MOPS-u z tych powodów bywała na różnym poziomie: długotrwała lub ciężka choroba (liczba osób w rodzinach objętych wsparciem malała: z 424 w 2015 roku poprzez 415 w 2016r. do 350 w 2017r.), potrzeba ochrony macierzyństwa (liczba osób wahała się: z 166 w 2015r. poprzez 119 w 2016r. do 137 w 2017r.).

Kolejną przyczyną przyznawania pomocy społecznej w gminie były również trudności w przystosowaniu do życia po puszczaniu zakładu karnego, alkoholizm oraz przemoc w rodzinie. Wartości dla tych przyczyn wahały się z roku na rok.

Powody przyznania pomocy społecznej w gminie przez MOPS wpływały na formę udzielanego wsparcia. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2015-2017 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Rodzaje wsparcia udzielanego przez MOPS

formy pomocy	liczba osób, którym przyznano decyzją administracyjną świadczenie			liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
pieniężna	512	508	463	497	492	456	1053	1004	881
rzeczowa	272	227	173	159	135	107	632	546	424
praca socjalna	0	0	0	1108	386	980	1773	814	1568
poradnictwo specjalistyczne	0	0	0	0	0	0	0	0	0
schronienie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
usługi opiekuńcze	6	4	9	6	4	9	7	4	11
odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej	41	44	45	41	44	45	41	45	45

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuszynie.

W latach 2015-2017 najczęściej udzielaną mieszkańcom gminy formą wsparcia była praca socjalna. Polegała ona m.in. na udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy przy rozwiązywaniu trudnych spraw życiowych, świadczeniu poradnictwa oraz współpracy z innymi podmiotami pomocy społecznej.

Ważną formą wsparcia beneficjentów była również pomoc finansowa, głównie w formie zasiłków celowych i w naturze oraz zasiłków stałych i okresowych. Duże znaczenie miała także pomoc rzeczowa udzielana przede wszystkim w postaci posiłku, opału.

Wśród form pomocy świadczonej przez Ośrodek znalazły się również poradnictwo specjalistyczne i schronienie. Osoby, które nie mogły samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można było zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych i które tym samym wymagały całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, były kierowane przez OPS do domów pomocy społecznej. W latach 2015-2017 Ośrodek pokrywał koszt pobytu w DPS-ie odpowiednio dla 41, 45 i 45 osób.

Do systemu pomocy społecznej wprowadzono funkcję asystenta rodziny. W gminie Tuszyn w latach 2015-2017 taką funkcję pełniły 2 osoby mając pod swoją opieką rodziny z gminy Tuszyn.

W ramach realizowanych zadań Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuszynie przyznawał świadczenia rodzinne. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2015-2017 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2015-2017

	2015	2016	2017
wielkość wydatków na świadczenia rodzinne	2 650 450,00	3 333 296,19	3 626 321,60
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	2482	2753	2670
rodzaj świadczenia	liczba przyznanych świadczeń		
zasiłek rodzinny	9818	11 230	11 387
dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	55	86	96
dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	406	513	536

dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych	-	-	-
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka	568	628	637
dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	313	351	366
dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	627	876	1019
dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	1220	1403	1395
dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	1138	1245	1254
zasiłek pielęgnacyjny	2405	2500	2529
świadczenie pielęgnacyjne	464	488	525
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	110	92	127
świadczenie rodzicielskie	-	249	355
specjalny zasiłek opiekuńczy	112	161	98
liczba świadczeń rodzinnych ogółem	17 236	19 822	20 324

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuszynie.

W latach 2015-2017 wielkość wydatków przeznaczonych przez MOPS na realizację świadczeń rodzinnych wzrastała ze względu na wprowadzenie świadczeń rodzicielskich od 2016 r. (z 2 650 450,00 zł w 2015r. poprzez 3 333 296,19 zł do 3 626 321,60 zł w 2017r.). Podobnie liczba przyznanych świadczeń (z 17 236 w 2015r. poprzez 19 822 w 2016r. do 20 324 w 2017r.) natomiast liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie wzrastała (z 2482 w 2015r. do 2670 w 2017r.).

MOPS w Tuszynie w roku 2016 – 2017 zajmował się przyznaniem świadczenia wychowawczego :

2016 (od kwietnia do grudnia) – wypłacono **1557** osobom **13 169** tys. świadczeń

na kwotę **6 562 038,00**.

2017 (od stycznia do grudnia) – wypłacono **1664** osobom **17 575 tys.** świadczeń na kwotę **8 766 231,00.**

Najczęściej MOPS wypłacał zasiłek rodzinny, który służy częściowemu pokryciu wydatków na utrzymanie dziecka. Istotne formy wsparcia stanowiły również: zasiłek pielęgnacyjny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, a także podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

Świadczenia alimentacyjne stanowiły kolejną formę wsparcia udzielaną w latach 2015-2017 przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej mieszkańcom gminy. Ta pomoc finansowa, świadczona zgodnie z ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, była przyznawana dziecku wychowywanemu w rodzinie niepełnej, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach małżeńskich, przeprowadzających separację lub rozwód. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2015-2017

	2015	2016	2017
liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie alimentacyjne	108	96	94
liczba przyznanych świadczeń alimentacyjnych	1144	1120	1132
wielkość wydatków na świadczenia alimentacyjne	394 376,00	392 490,00	416 802,00

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuszynie.

Liczba mieszkańców gminy, którym w latach 2015-2017 MOPS przyznał świadczenie alimentacyjne, wzrastała (108 w 2015r., 96 w 2016r., 94 w 2017r.), liczba wypłaconych świadczeń wahała się (1144 w 2015r., 1120 w 2016r., 1132 w 2017r.). Natomiast wysokość kwot wydatkowanych na ten cel rosła (394 376, zł w 2015r., 392 490 zł w 2016r., 416 802 w 2017r.).

W uzupełnieniu powyższych danych warto odnotować, że Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łodzi, jako jednostka powiatowa, obejmuje również zasięgiem działania mieszkańców gminy Tuszyn. Do zadań realizowanych przez tę jednostkę zaliczają się m.in.:

- organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz wypłacanie

wynagrodzenia z tytułu pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka albo świadczonej opieki i wychowania niespokrewnionym z dzieckiem zawodowym rodzinom zastępczym,

- zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, dla dzieci i młodzieży, w tym placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie,
- pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i w rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu,
- przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze,
- pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się.

4.6. DZIECKO I RODZINA WSPIERANI PRZEZ PORADNIĘ PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNĄ

Dzieci i rodziny obejmowane są także wsparciem ze strony Poradni PsychologicznoPedagogicznej w Łodzi, która w roku szkolnym 2017/2018 przyjęła 323 uczniów z terenu gminy Tuszyn. Poradnia udziela pomocy dzieciom, uczniom i ich rodzicom (opiekunom prawnym) oraz nauczycielom przedszkoli, szkół i placówek mających siedzibę na terenie całego powiatu nowomiejskiego oraz dzieciom i młodzieży

nie uczęszczającym do szkoły, przedszkola oraz ich rodzicom zamieszkałym na terenie powiatu.

Poradnia psychologiczno-Pedagogiczna wydaje orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego lub o potrzebie nauczania indywidualnego oraz opinie psychologiczno-pedagogiczne. Pomoc bezpośrednia udzielana dzieciom i młodzieży obejmuje w szczególności:

- badania diagnostyczne psychologiczno-pedagogiczne i logopedyczne,
- terapie: pedagogiczną, psychologiczną, logopedyczną, socjoterapię (adresowane do dzieci i młodzieży z trudnościami w nauce, z problemami emocjonalnymi),
- terapię logopedyczną dla dzieci z wadami wymowy,
- zajęcia psychoedukacyjne z zespołami klasowymi,
- zajęcia zawodoznawcze (indywidualne i z zespołami klasowymi), interwencje w sytuacjach kryzysowych oraz porady i konsultacje.

Poradnia udziela także rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowaniem i kształceniem dzieci i młodzieży.

W roku szkolnym **2017/2018 Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Koluszkach** przeprowadziła **312 badań psychologicznych i 85 badań pedagogicznych**, w których:

- wskazano konieczność pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolu, szkole lub placówce – **16**,
- wskazano dostosowanie wymagań edukacyjnych – **58**,
- wydano dla **6** dzieci orzeczenia:
  - 4 orzeczenia do kształcenia specjalnego ,
  - 2 orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania,

4.7. PRZESTĘPCZOŚĆ ORAZ DZIAŁANIA PODEJMOWANE NA RZECZ ZAPEWNIENIA BEZPIECZEŃSTWA

Według danych Komisariatu Policji w Tuszynie, z ogólnej liczby 238 zdarzeń o charakterze przestępczym, które odnotowano na terenie gminy Tuszyn w 2017 roku, żadne nie zostało popełnione przez osoby nieletnie.

Wśród stwierdzonych przestępstw odnotowano:

- znęcania się nad rodziną – **9 przestępstw**,
- nietrzeźwych kierujących – **32 przestępstwa**,
- kradzieży, rozbojów, uszkodzenia mienia-**28** ,
- pozostałych – **169**.

Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (t. j. Dz. U. z 2008 r. poz. 1014 ze zmianami), kuratorzy sądowi realizują określone przez prawo zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Kuratorzy współpracują z pracownikami MOPS w Tuszynie w sprawach rodzinnych. Wspólnie podejmują działania w celu przeciwdziałania demoralizacji i wykluczeniu społecznemu.

4.8. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT (jej nazwa to akronim angielskich słów: Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse i Threats – zagrożenia) jest jedną z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych służących porządkowaniu informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego.

W przypadku programu wspierania rodziny stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu wspierania rodziny oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu gminy, a jej przedmiotem stał się obszar rodziny, dziecka i młodzieży oraz problem przemocy w rodzinie, a także zdrowie, uzależnienia i bezpieczeństwo publiczne.

RODZINA, DZIECKO I MŁODZIEŻ, PRZEMOC W RODZINIE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • analizowanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży oraz osób samotnie wychowujących dzieci • prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodzin • zapewnianie rodzinom dysfunkcyjnym wsparcia asystentów rodziny • dostęp do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tego rodzaju wsparcia • dysponowanie placówkami wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży • monitorowane zapotrzebowanie na opiekę przedszkolną • odpowiednia baza dydaktyczna zapewniająca właściwy rozwój uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych • odpowiednia oferta zajęć pozalekcyjnych dla uczniów w placówkach oświatowych • instytucje gminne zapewniające odpowiednią ofertę spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży, • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży • propagowanie wolontariatu wśród dzieci i młodzieży • obecność kadry przygotowanej do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie, • prowadzenie poradnictwa i podejmowanie interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie 	
<ul style="list-style-type: none"> • działanie zespołów interwencyjnych, • zapewnienie miejsca w ośrodkach wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, • kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjnoedukacyjnych, • zapewnienie dostępu do informacji o możliwych formach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie • prowadzenie działań uwrażliwiających społeczność lokalną na problemy przemocy w rodzinie 	

szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wystarczający zakres wsparcia asystentów rodziny • zaspokajanie potrzeb rodzin wymagających wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego • zapewniony dostęp do placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w gminie ☺ zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie opieki przedszkolnej • dobra sytuacja finansowa gminy pozwalająca na utrzymanie i rozwój bazy dydaktycznej szkół, ☺ zaangażowanie dzieci i młodzieży w wolontariat • podejmowane w gminie poradnictwo i interwencje ofiar i sprawców przemocy w rodzinie mają pozytywny wpływ na zmianę zachowań, • widoczne mniejsze przyzwolenie społeczne na stosowanie przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> • nasilenie się skali problemów rzutujących na prawidłowe funkcjonowanie rodzin w gminie • wzrastająca liczba rodzin dysfunkcyjnych w gminie • niezaspokojenie potrzeb osób samotnie wychowujących dzieci • nieodpowiednia oferta zajęć pozalekcyjnych, które zaspokajałyby oczekiwania uczniów i rodziców • oferta spędzania wolnego czasu niedostosowana do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży • wzrastająca liczba osób zgłaszających potrzebę wsparcia ze strony organizacji pozarządowych • mała liczebność i fachowość kadry pracującej z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie, • wzrost liczby osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych, • zwiększająca się liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie wymagających działań korekcyjno-edukacyjnych oraz umieszczenia w ośrodkach wsparcia, • nasilająca się skala zjawiska przemocy w rodzinie

ZDROWIE, UZALEŻNIENIA, BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • odpowiedni do potrzeb dostęp do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa, ginekologii i stomatologii, zgodnie z podstawowym planem zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej • prowadzenie w gminie działań na rzecz poszerzenia zakresu świadczeń medycznych, • inicjowanie w gminie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia, • prowadzenie w gminie działań na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego, • prowadzenie w gminie działalności terapeutycznej i rehabilitacyjnej w obszarze uzależnień, • zapewniony dostęp do pomocy psychologicznej i prawnej dla rodzin dotkniętych problemami uzależnień, • kierowanie osób uzależnionych na leczenie odwykowe • prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie uzależnień wśród nauczycieli, rodziców i sprzedawców napojów alkoholowych, • diagnozowanie problemu spożywania alkoholu i narkotyków przez nieletnich • działanie grup i instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych, • odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi, • prowadzenie w placówkach oświatowych działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w obszarze uzależnień, • działalność organizacji pozarządowych na terenie gminy zajmujących się problemami uzależnień, • realizowanie programów profilaktycznoedukacyjnych w placówkach oświatowych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom, • podejmowanie współpracy jednostek gminnych z instytucjami o zasięgu ponadgminnym na rzecz przeciwdziałania i ograniczenia przestępczości, • prowadzenie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie, • realizowanie w gminie inwestycji mających na celu zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, 	

<ul style="list-style-type: none"> zachęcanie mieszkańców do włączania się do działań na rzecz ochrony przeciwpożarowej, zwalczanie klęsk żywiołowych i innych miejscowych zagrożeń 	
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> wystarczający dostęp mieszkańców gminy do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa, ginekologii i stomatologii, odpowiedni zakres świadczeń medycznych dostępnych w gminie, wzrastające zainteresowanie zdrowym trybem życia wśród mieszkańców gminy, wzrastająca świadomość ekologiczna mieszkańców gminy, zapewniony dostęp do pomocy psychologicznej i prawnej dla rodzin z gminy dotkniętych problemami uzależnień, wzrastająca świadomość rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych na temat zagrożeń uzależnieniami, objęcie pomocą dla osób uzależnionych i współuzależnionych wszystkich osób z gminy zainteresowanych wsparciem, wzrastająca świadomość dzieci i młodzieży z gminy na temat zagrożeń uzależnieniami oraz negatywnego wpływu przestępczości na życie społeczne korzystanie z pomocy organizacji pozarządowych zajmujących się problemami uzależnień przez mieszkańców gminy, widoczne efekty podejmowanych działań na rzecz przeciwdziałania i ograniczenia przestępczości, wzrastające poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców gminy na drodze. 	<ul style="list-style-type: none"> efekty działań terapeutycznych i rehabilitacyjnych podejmowanych w obszarze uzależnień nie są zadowalające zbyt małe rezultaty z leczenia odwykowego z uzależnień wzrastająca liczba nieletnich sięgających po alkohol lub narkotyki, niewystarczająca liczba osób pracujących w gminie z osobami uzależnionymi, małe zaangażowanie mieszkańców gminy w działania na rzecz ochrony przeciwpożarowej, zwalczanie klęsk żywiołowych i innych miejscowych zagrożeń.

4.9. ZASOBY WSPIERAJĄCE RODZINĘ I DZIECKO W GMINIE

Zasobami wspierającymi rodzinę i dziecko, są instytucje i organizacje które działają na terenie danej gminy, bądź obejmują zasięgiem działania jej mieszkańców. W gminie Tuszyn oraz w jej sąsiedztwie funkcjonują różnorodne instytucje i organizacje mające w orbicie swoich zainteresowań rodzinę i dziecko. Ich wykaz zawiera poniżej przedstawiona tabela

Tabela 14. Podmioty wspierające rodziny i dzieci z gminy

lp.	nazwa podmiotu	adres podmiotu
1	Urząd Miasta w Tuszynie	ul. Piotrkowska 2/4, 95-080 Tuszyn
2	Przedszkole Miejskie Nr 1 w Tuszynie	ul. Tysiąclecia 4, 95-080 Tuszyn
3	Przedszkole Miejskie Nr 2 w Tuszynie	ul. Sienkiewicza 8, 95-080 Tuszyn-Las
4	Przedszkola Miejskiego Nr 3 w Tuszynie	ul. Żeromskiego 31, 95-080 Tuszyn
4a	Oddział Przedszkola Miejskiego Nr 3	ul. Szpitalna 3, 95-080 Tuszyn
4b	Oddział Przedszkola Miejskiego Nr 3	ul. Kruszowska 13, 95-080 Garbów
5	Niepubliczne Przedszkole Językowo-Sportowe „Winners” s.c. oraz Niepubliczny żłobek Winners”	ul. Pułaskiego 10, 95-080 Tuszyn ul. Jagiełły 7, 95-080 Tuszyn
6	Niepubliczny żłobek ;Królewna Śnieżka.	ul. 3-go Maja 22, 95 – 080 Tuszyn
7	Szkoła Podstawowa Nr 1 w Tuszynie im. Władysława Jagiełły	ul. Piotrkowska 13, 95-080 Tuszyn
8	Szkoła Podstawowa Nr 2 w Tuszynie-Lesie im. Stefanii Sempołowskiej	ul. Poniatowskiego 11, 5-080 Tuszyn
9	Szkoła Podstawowa w Wodzinie Prywatnym Wodzin Prywatny,	ul. Szkolna 1, 95-080 Tuszyn
10	Szkoła Podstawowa w Górkach Dużych im. Franciszka Kujawińskiego	Górki Duże, ul. Jutroszewska 17, 95-080 Tuszyn
11	Gimnazjum Nr 1 w Tuszynie	ul. Piotrkowska 13, 95-080 Tuszyn
12	Gimnazjum Nr 2 w Tuszynie im. Władysława Stanisława Reymonta	ul. Poniatowskiego 11, 95-080 Tuszyn
13	Gimnazjum w Wodzinie Prywatnym	Wodzin Prywatny, ul. Szkolna 1, 95-080 Tuszyn
14	Liceum Ogólnokształcące w Tuszynie	ul. Żeromskiego 31, 95-080 Tuszyn
15	Miejski Ośrodek Kultury w Tuszynie	ul. Noworzowska 20a, 95-080 Tuszyn
16	Filia Miejskiego Ośrodka Kultury w Tuszynie Lesie	ul. Prusa 7, 95-080 Tuszyn-Las
17	Miejska Biblioteka Publiczna w Tuszynie	ul. Noworzowska 20a, 95-080 Tuszyn
18	Filia Miejskiej Biblioteki Publicznej w Tuszynie-Lesie	ul. Prusa 7, 95-080 Tuszyn-Las
19	Punkt biblioteczny Miejskiej Biblioteki Publicznej w Żerominie	Żeromin, 95-080 Tuszyn
20	Miejskie Centrum Sportu i Wypoczynku	ul. Noworzowska 20, 95-080 Tuszyn
21	Świetlica w Tuszynie	ul. Noworzowska 20a, 95-080 Tuszyn
22	Świetlica w Tuszynie-Lesie	ul. Prusa 7, 95-080 Tuszyn
23	Samorządowa Przychodnia Zdrowia w Tuszynie	ul. Żeromskiego 24/26 95-080 Tuszyn
24	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MEDAN” s.c. Tomasz Bładowski w Tuszynie	ul. Rzgowska 7a, 95-080 Tuszyn
25	Wojewódzki Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej – Centrum Leczenia Chorób Płuc i Rehabilitacji w Łodzi	-ul. Szpitalna 5, 95-080 Tuszyn

	Specjalistyczny Szpital Gruźlicy, Chorób Płuc i Rehabilitacji w Tuszynie	
28.	Prywatna Klinika Psychiatryczna „Invetiva” w Tuszynie	ul. Polna 16/20, 95-080 Tuszyn
29.	Pogotowie Ratunkowe Falck Medycyna	ul. Źródłana 29, 95-080 Tuszyn
30.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuszynie	pl. Wł. St. Reymonta 1, 95-080 Tuszyn
31.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Powiatu Łódzkiego Wschodniego w Łodzi	Al. Piłsudskiego 133d, 92-318 Łódź
32.	Poradnia Psychologiczna-Pedagogiczna w Koluszkach	ul. Korczaka 5, 95-040 Koluszki
33.	Komisariat Policji w Tuszynie	ul. Żeromskiego 31, 95-080 Tuszyn
34.	Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim	ul. Słowackiego 5, 97-300 Piotrków Trybunalski
35.	Powiatowy Urząd Pracy Łódź-Wschód w Łodzi	ul. Częstochowska 40/52, 93-121 Łódź
36.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tuszynie	ul. Piotrkowska 2/4, 95-080 Tuszyn
37.	Zespół Interdyscyplinarny w Tuszynie	pl. Wł. St. Reymonta 1 95-080 Tuszyn
38.	Centrum Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii w Tuszynie	ul. Parkowa 3, 95-080 Tuszyn
39.	Ludowy Klub Szachowy „SZACH_MAT”	ul. Prusa 17, 95-080 Tuszyn
40.	Uczniowski Międzyszkolny Klub Sportowy „TUSZYN”	ul. Poniatowskiego 13, 95-080 Tuszyn
41.	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy przy Szkole Podstawowej i Gimnazjum w Wodzinie Prywatnym	Wodzin Prywatny, ul. Szkolna 1, 95-080 Tuszyn
43.	Miejski Klub Sportowy 2000 „Tuszyn”	ul. Poniatowskiego 13, 95-080 Tuszyn
44.	Stowarzyszenie „KROKUS” Abstynencki Klub Wzajemnej Pomocy	ul. Parkowa 4, 95-080 Tuszyn
45.	Klub Sportowy „FENIX TEAM” Tuszyn Strong Man	ul. Sienkiewicza 16/9, 95-080 Tuszyn
46.	Stowarzyszenie „HETMAN”	ul. Parkowa 3, 95-080 Tuszyn

Dane Urzędu Miasta Tuszyn.

5. CEL GŁÓWNY PROGRAMU, CELE OPERACYJNE, DZIAŁANIA

Cel główny, wyznaczony w Programie Wspierania Rodziny w Gminie Tuszyn na lata 2019-2021 jest następujący:

Tworzenie warunków do wychowywania dzieci w środowisku biologicznej rodziny oraz wspierania rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo – wychowawczych.

Osiągnięcie celu głównego jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów operacyjnych oraz działań.

Cel operacyjny 1.:

Poprawa funkcjonowania rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, wymagających wsparcia i pomocy.:

- zwiększanie potencjału rozwojowego rodzin,
- wspieranie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- zapewnienie rodzinom bezpieczeństwa socjalnego.

Działania do celu operacyjnego 1.:

- Monitorowanie warunków życia i potrzeb rodzin.
- Promowanie w gminie prawidłowego modelu rodziny oraz edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, m.in. poprzez rozpowszechnianie ogólnopolskich akcji promocyjnych, rozmowy ze specjalistami, pogadanki.
- Doskonalenie form pracy socjalnej z rodziną.
- Zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego (w tym psychologicznego, pedagogicznego i prawnego), terapii rodzinnej i mediacji.
- W razie potrzeby opracowywanie i realizowanie środowiskowych programów profilaktycznych służących przeciwdziałaniu i zapobieganiu problemom rodzin.

- Wzmacnianie więzi rodzinnych m.in. poprzez organizowanie pikników rodzinnych i imprez integracyjnych.
- Udzielanie przez MOPS wsparcia rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych.
- Promowanie w społeczności lokalnej aktywnych postaw (np. pomocy sąsiedzkiej), skierowanych do rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Opracowywanie i realizowanie projektów na rzecz rodzin, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.
- Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, prokuratury rejonowej, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, policji, organizacji pozarządowych i Kościoła.

Cel operacyjny 2.:

Poprawa funkcjonowania dzieci w rodzinach zagrożonych wykluczeniem społecznym, wymagających wsparcia i pomocy,

- podnoszenie poziomu wychowania i edukacji, udzielanie pomocy uczniom ubogim, uzdolnionym i niepełnosprawnym,
- rozwijanie środowiskowych form wsparcia dzieci i młodzieży,
- zwiększanie możliwości uczestnictwa dzieci i młodzieży w kulturze, sporcie i rekreacji.

Działania do celu operacyjnego 2.:

- Podnoszenie jakości kształcenia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadr nauczycielskich oraz doposażenie szkół w niezbędny sprzęt i programy nauczania.
- Wzbogacanie oferty edukacyjno-wychowawczej, m.in. poprzez zwiększenie w szkołach liczby zajęć edukacyjnych i wychowawczych – w miarę zapotrzebowania i możliwości finansowych.
- Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin najuboższych, m.in. poprzez przyznawanie pomocy materialnej o charakterze socjalnym (stypendia, zasiłki), organizowanie zajęć wyrównawczych, dofinansowanie udziału w wycieczkach

dydaktycznych oraz w kulturze, sporcie i rekreacji, zapewnienie transportu i opieki w czasie przewozu do szkoły.

- Realizowanie programów profilaktycznych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży.
- Większe środki na rozwijanie sieci i oferty świetlic w gminie.
- Zatrudnienie animatorów kultury.
- Wzbogacanie ofert zajęć pozaszkolnych, w tym sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych.
- Rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w gminie i wyposażenie jej w odpowiedni sprzęt.
- Propagowanie idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży, szerzenie wśród nich postaw filantropijnych, m.in. w stosunku do osób starszych i pokrzywdzonych przez los.
- Opracowywanie i realizowanie projektów na rzecz dzieci współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej

Cel operacyjny 3.:

Podniesienie bezpieczeństwa socjalnego

- zaspakajanie potrzeb osób samotnie wychowujących dzieci,
- przeciwdziałanie uzależnieniom oraz zjawisku przemocy w rodzinie,
- wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa u rodzin i dzieci.

Działania do celu operacyjnego 3.:

- Zapewnienie współpracy z psychologami i pedagogami szkolnymi, pracownikami socjalnymi oraz asystentem rodziny.
- Praca asystenta rodziny powinna mieć charakter ciągły.
- Organizowanie pracy socjalnej nakierowanej na indywidualne podejście do klienta i monitorowanie sytuacji w środowisku lokalnym.
- Podjęcie działań w kierunku zapewnienia w gminie opieki dzieciom do lat 3.
- Refundacja kosztów opieki nad dzieckiem oraz zapewnienie miejsca w przedszkolu.
- Podejmowanie działań mających na celu przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, m.in. funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego.

- Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych uzależnieniom, przemocy w rodzinie i jej skutkom (akcje, kampanie).
- Opracowanie i wdrożenie programów profilaktycznych i korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy.
- Rozpowszechnienie i promowanie prawidłowego modelu rodziny w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich.
- Podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i młodzieży.

6. REALIZACJA PROGRAMU

Działania wyznaczone w Programie Wspierania Rodziny w Gminie Tuszyn na lata 2019-2021 mają charakter ciągły. Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań są: Burmistrz Miasta, Rada Miejska, Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Centrum Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii, placówki przedszkolne, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego.

Partnerami w realizacji działań są z kolei: Szkoła ponadgimnazjalna, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowy Urząd Pracy w Łodzi, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Koluszkach, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, ośrodki leczenia uzależnień, specjaliści, placówki służby zdrowia, całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze, ośrodki wsparcia, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, w tym Stowarzyszenie „Krokus” Abstynencki Klub Wzajemnej Pomocy, kościoły i społeczność lokalna.

Źródłami finansowania działań będą: budżet samorządowy (Miejski, powiatowy, wojewódzki) i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Do oceny stopnia wdrożenia działań wyznaczonych w ramach poszczególnych celów operacyjnych zostaną wykorzystane poniżej przedstawione wskaźniki monitoringowe.

Cel operacyjny 1.:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba placówek przedszkolnych oraz liczba dzieci objętych opieką,
- liczba dzieci objętych opieką,
- liczba rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym, terapią i mediacją,
- liczba rodzin wspierających oraz liczba rodzin przez nie wspieranych,
- liczba zrealizowanych programów profilaktycznych oraz liczba rodzin nimi objętych,
- liczba zorganizowanych imprez dla rodzin,
- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,
- liczba przeprowadzonych akcji charytatywnych,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba wspólnych przedsięwzięć różnych podmiotów działających na rzecz rodziny i dziecka.

Cel operacyjny 2.:

- liczba nauczycieli doskonalących swoje kwalifikacje zawodowe,
- liczba wyposażonych placówek oświatowych,
- liczba zajęć wychowawczych i edukacyjnych,
- liczba uczniów objętych pomocą stypendialną i zasiłkami szkolnymi,
- liczba uczniów biorących udział w zajęciach wyrównawczych,
- liczba uczniów dowożonych do szkół,
- liczba uczniów uzdolnionych, którym przyznano stypendia,
- liczba uczniów objętych nauczaniem indywidualnym,
- liczba uczniów niepełnosprawnych objętych kształceniem specjalnym,
- liczba zrealizowanych programów profilaktycznych oraz liczba dzieci i młodzieży nimi objętych,

8. MONITORING I EWALUACJA

Głównymi obszarami monitorowania programu będą wyznaczone działania.

Monitoring będzie polegał na zbieraniu danych dotyczących zrealizowanych zadań w ramach programu od podmiotów zaangażowanych w jego realizację przez koordynatora programu- Kierownika Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuszynie w celu oceniania czy program osiąga założone cele.

Monitoring realizacji programu umożliwi:

1. rozpoznawanie ilościowe rodzin wymagających pomocy
2. ocenę zaangażowania jednostek odpowiedzialnych za ich realizację
3. stan zaawansowania prowadzonych działań
4. ocenę stopnia zadowolenia członków rodzin z oferowanej pomocy

Program ma charakter otwarty i będzie systematycznie aktualizowany w miarę pojawiających się potrzeb oraz posiadanych możliwości. W lokalnym systemie działań w obszarze rozwiązywania problemów społecznych wszystkie podmioty są ważne i należy brać ich opinie pod uwagę. Tak rozumiana współpraca zapewni pełne i kompleksowe działanie na rzecz wsparcia dziecka i rodziny

Sprawozdanie z realizacji Programu przygotowuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Kierownik MOPS-u przedstawia je Burmistrzowi i Radzie Miejskiej wraz z rocznym sprawozdaniem z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny w terminie zgodnym z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

- liczba świetlic oraz liczba dzieci z nich korzystających,
- liczba organizowanych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych,
- liczba nowych obiektów sportowo-rekreacyjnych,
- liczba wolontariuszy,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów oraz liczba osób nimi objętych.

Cel operacyjny 3.:

- liczba osób korzystających z porad psychologicznych i prawnych,
- liczba osób objętych świadczeniami wsparciem asystenta rodziny,
- liczba dzieci do lat 3 objętych opieką,
- liczba osób uczęszczających do grup wsparcia,
- liczba osób korzystających z rehabilitacji,
- liczba opracowanych i realizowanych programów lub działań w ich zakresie, profilaktyczno-edukacyjnych w zakresie problematyki uzależnień, przemocy w rodzinie i przestępczości oraz liczba osób nimi objętych.
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
-
- liczba spotkań z rodzicami poświęconych bezpieczeństwu dzieci i młodzieży,

7. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Źródłem finansowania Programu Wspierania Rodziny są:

1. Środki własne gminy
  - a) zaplanowane na dany rok budżetowy w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Tuszynie na realizację Programu Wspierania Rodziny w Gminie Tuszyn;
  - b) pochodzące ze zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.
2. Dotacje z budżetu państwa.
3. Środki pozabudżetowe.

